

SCRIPTA

Numéro Scripta : 6458

Autre(s) référence(s) : Bates 45 / ARTEM 2334

Auteur(s) : Guillaume Ier le Conquérant, Angleterre (roi)

Bénéficiaire(s) : Caen, Saint-Étienne (abbaye)

Genre d'acte : diplôme

Authenticité : non suspect

Datation : [1066-1077]

Action juridique : confirmation

Langue du texte : latin

Analyse

Guillaume [Ier], roi d'Angleterre, confirme les donations faites à l'abbaye Saint-Étienne de Caen.

Tableau de la tradition

Original

A. Caen, Archives départementales du Calvados, H 1830.

Éditions principales

a. Musset Lucien, *Les actes de Guillaume le Conquérant et de la reine Mathilde pour les abbayes caennaises*, Caen, Caron (MSAN ; 37), 1967, n° 4 ; plate IV.

b. Bates David, *Regesta Regum Anglo-Normannorum*, the Acta of William I (1066-1087), Oxford, Clarendon Press, 1998, n° 45, p. 216-217.

Dissertation critique

Datation proposée par D. Bates (voir BATES, *Regesta Regum Anglo-Normannorum*, p. 216-217).

Texte établi d'après b

QUISQUIS Deo seu pro Deo aliquid præstat, non ipsum a se alienat, sed potius in futurum cum spe vitæ æternæ multip[licandum] conservat, hoc agit pia creatoris largitas et larga eius circa creata pietas. Qui cum bonorum nostrorum non egeat, suus est enim orbis terræ [et] plenitudo eius honorari tamen de nostra substantia, immolarique sibi sacrificium laudis pro nostra salute desiderat. Hortatur nos u[el] ei servia]mus, tribuit quod pro collatis beneficiis suis ei retribuamus. Quod tamen misericors pater quasi alienum suscepit, quasi nostrum [re]pendit, in hoc seculo peccata remittens, in futuro centuplum accepturis seipsum et regnum cæleste promittens. Qua spe ductus, ego W[ILLELM]US Anglorum REX, Nortmannorum et Coenomannorum princeps, coenobium in honorem Dei ac BEATISSIMI PRO[TOMARTYRIS STEPHANI] intra burgum quem vulgari nomine vocant Cadomum, pro salute animæ meæ, uxoris, filiorum, ac parentum meorum disposui construendum. Cui loco ne divinæ religionis cultura aliquando propter inopiam desit, hoc modo ipsi in posterum mea sollicitudo pro[spexit]. Tr]ado igitur præfato coenobio villas iuris mei Ceusium, Ros, Alamanniam, Pontem Divæ, Cathburgum cum colonis et conditionariis seu liberis hominibus, cum molendinis, aquis, pratis, pascuis, silvis seu omnibus redditibus et consuetudinibus ad eas pertinentibus, sicut in meo domino hactenus habui et antecessores mei. P[ar]tem quoque burgi do in qua præfatum monasterium constructum est, a muro in directum occi[dentem v]ersus sicut via protenditur, qua a veteri

beati Stephani monasterio ad urbem Baiocensem itur, domum molendini de Darnastal quieta ab omni consuetudine et domum Tustini Legrini similiter, cum terris ad ipsum burgum et omnibus consuetudinibus de eodem burgo ad me pertinentibus, excepto quod extranei mercatores de omnibus quæ secunda feria tempo[...].ent [...] venundabunt, theloneum ministris qui maiori burgo praeerunt apportabunt. De singulis plaustris et asinis quæ [venalia ligna ferent, lignum] unum, Villarium cum omni territorio suo et de eodem hominum servitia, ita ut servientes qui ibi manent michi servian[t...] servitium monachorum, servitium meum non remaneat. De pratis iuris mei, tria jugera ad Hulmum, pratium Brendac, praeter ea quæ ad [supradictas] villas pertinebant, alveum veteris Ulduni, a villa Venuncio usque in Olnam fluvium, cum tribus molendinis in eodem factis, terram Willelmi Pavoti quam de meo beneficio habet Cadomi et Cliville quam de me tenet Cadomi et Clivillæ. In territorio Britivillæ, (terram Rogerii pro qua michi serviebat) alodium quem Rogerius Calvus ibi tenet. In territorio Bracii, terram Willelmi de Landa. In territorio Boseval, terram Rodulfi filii Anseredi (quam de meo beneficio habet). In territorio Lireti, hospitem unum cum terra sua et quattuor arpentes et dimidium de vinea et unam acrem terræ ; intra idem territorium, in Audura fluvio, concedo fieri molendina duo, [ita] ut tantum spatium de aqua remaneat liberum, quatinus quoquomodo aqua se habeat, convenienter possint per illud spatium ascendere et descendere tam naves quam pisces. Silvam de Malo Pertuoso, et de Torta Valle, et de Fologia, et silvam quam Casnetum vocant [cum aquis et terris seu] omnibus ad eas pertinentibus, hac conditione servata ut monachi ipsius coenobii ipsas silvas nullo tempore des[truavit vel destrui iubeant] propter ipsam terram colendam sive inhabitandam, retentis in meo dominio cervis, capreolis, et apris silvestribus. [In territorio Badventi] vineam cum domo vinitoris quam Hubertus dapifer de meo beneficio habebat. Terram Willelmi camerarii in terri[torio Curleii], servitium de terra quam Boselinus de Diva (tenuit de me) tenet in Vileriis et Guarinvilla. Decimam de Fredernaco. Molendinum situm [Cado]mi ante monasterium sancti Petri, sicut habebam in meo dominio, molendinum Rainardi, duas mansuras terræ in Barbeflueth. Concedo fieri ad opus præfati monasterii mercatum in villa cui Baltæ nomen est. In territorio Cadomi feriam trium dierum, ita ut quotiens quilibet horum trium dierum in secunda feria evenierit, totum mercatum magni burgi sit SANCTI STEPHANI. In terra Anglorum in comitatu de Devenesire, manerium quod vocatur Northam ; in comitatu Dorsete, manerium quod vocatur Frantona, et in eodem comitatu aliud manerium quod vocatur Biencome ; in comitatu de Summersete in territorio Crucræ x hyddas terræ et æcclesiam cum omni decima eiusdem territorii ; in comitatu de Wiltesire aecclesiam de Cosham cum omni terra, et decima [ad eam pert]inente. Concedo quoque in comitatu de Nortfolc manerium quod vocatur Welles, quod dedit eidem coenobio W[illelmus de Scociis cum] aecclesia de Morthona in Exesse ; item concedo in comitatu de Exesse (manerium) maneriolum quod vocatur [Panfella ; et in Lundonia] (domum unam quietam ab omni consuetudine) quandam terram quae fuit Levreti Angli sitam prope monasterium sancti Petri, quietam de gelt et de scot et de omni alia consuetudine que dedit Walerannus filius Rannulfi cum decima totius [terræ suæ quam habet in Anglia] tam pro [anima sua quam pro mea.] Item in Normannia in civitate Rotomago concedo fieri cellarium unum super Sequanam, quietum ab omni [consuetudine...Concedo] quoque domum cum viridiario quam dedit eidem coenobio in eadem civitate Bernardus filius Ospaci, et sex jugera prati quæ idem dedit ad Badpalmas, et domum quam dedit Willelmus canonicus filius Sueni. Concedo etiam totum alodium quod tenent (de me) Osmundus Aculeus, Ricardus et Rogerus in territorio Calvimontis, et etiam totum illud quod tenent (de me) quicumque alodiarum infra leugam Pontis Divæ ; terram quoque quam Hugo de Rosello habuit in Grainvilla ; terram [eti]am quam Willelmus Crassus tenet in Vileriis et in Mara.

Signum W(illelmi) + regis Anglorum, Nortmannorum et Coenomannorum principis. S(ignum) Odonis + Baiocensis episcopi. S(ignum) Mat + hildis reginæ. S(ignum) Rober + ti filii regis. S(ignum) Willelmi + filii regis. S(ignum) Hen + rici filii regis. S(ignum) Roger + i comitis de Monte Gomerico. S(ignum) Willelmi Crispini. S(ignum) Rogeri de Bellomonte. S(ignum) Roberti + de Bellomonte. S(ignum) Hugo+nis de Gorniaco. S(ignum) Wal + teri Gifardi.